

Türkiye-Kuzey Kutbu Kardeş Şehir İlişkilerinde Sanatın Çevresel Farkındalığı Güçlendirme Potansiyeli*

The Potential of Art to Strengthen Environmental Awareness in Turkey-Arctic Sister City Relations

Sibel Çalışkan Ercan, İstanbul Arel Üniversitesi, sibelcaliskan@arel.edu.tr, 0000-0001-8675-0643
Mehmet Taragay Ayçe, Mudanya Üniversitesi, mehmet.ayce@mudanya.edu.tr, 0009-0009-9522-6195
Harun Demirkaya, harundemirkaya@hotmail.com, 0000-0003-0260-7538

Özet

Sanat ve çevresel farkındalık arasındaki ilişki, çevre politikaları, yerel yönetimler ve kültürel çalışmalar gibi araştırma alanlarında önemli bir kesişim oluşturur. Bu çalışma, Türkiye ile Kuzey Kutbu arasındaki olası kardeş şehir ilişkileri çerçevesinde sanatın çevresel farkındalık oluşturmadaki potansiyelini incelemektedir. Kardeş şehir uygulamaları, yerel yönetimler arasında kültürel ve sosyal işbirlikleri oluşturarak, çevresel sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşma konusunda stratejik fırsatlar sunmaktadır. Bu bağlamda sanat, bireylerin ekolojik duyarlılık kazanmalarına ve küresel çevre sorunlarına karşı bilinçlenmelerine yardımcı olan güçlü bir araç olarak öne çıkmaktadır. Araştırma, yerel yönetimlerin sanat temelli programlar aracılığıyla toplumsal farkındalık yaratma potansiyelini keşfeder. Bu programların şehirlerarası işbirliği ile çevresel sürdürülebilirliği güçlendirebileceği ve topluluklar arasında anlamlı diyalogları teşvik edebileceği vurgulanmaktadır. Kuramsal olarak, çevresel sürdürülebilirlik ve sanat eğitimi üzerine yapılan literatür taraması, bu çalışmaların küresel çevre politikalarına nasıl katkı sağladığını açıklığa kavuşturur. Yöntem olarak, sanatın çevresel farkındalık yaratmadaki rolü, örneklem üzerinden teorik bir çerçeve içinde ele alınmış ve karşılaştırmalı bir analiz yapılmıştır. Sonuç olarak, sanat temelli kardeş şehir projelerinin, çevresel sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmak için etkili bir araç olabileceği ve küresel çevre sorunlarıyla mücadelede önemli bir rol oynayabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışma, sanatın çevresel farkındalık yaratmadaki rolünün daha geniş bir bağlamda ele alınması gerektiğini de vurgulamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Çevre, kardeş şehir, kent, Kuzey Kutbu, sanat, Türkiye, yerel yönetimler

Akademik Disiplin(ler)/Alan(lar): Çevre bilimi, uluslararası ilişkiler, sanat, siyaset bilimi, sosyal bilimler, yerel yönetimler.

Abstract

The relationship between art and environmental awareness forms an important intersection in research areas such as environmental policies, local governance, and cultural studies. This study examines the potential of art in fostering environmental awareness within the framework of potential sister city relationships between Turkey and the Arctic. Sister city programs offer strategic opportunities to achieve environmental sustainability goals by promoting cultural and social collaborations between local governments. In this context, art stands out as a powerful tool to help individuals develop ecological sensitivity and raise awareness of global environmental issues. The research explores the potential of local governments to generate social awareness through art-based programs. It emphasizes that such programs, through intercity cooperation, can strengthen environmental sustainability and promote meaningful dialogue among communities. The theoretical framework developed through a literature review on environmental sustainability and art education clarifies how these initiatives contribute to global environmental policies. Methodologically, the role of art in creating environmental awareness is explored through a theoretical framework with an analysis of case examples. As a result, it is concluded that art-based sister city projects can serve as an effective tool for achieving environmental sustainability goals and play a significant role in addressing global environmental challenges. This study highlights the need for a broader consideration of art's role in fostering environmental awareness.

Keywords: Environment, sister city, city, Arctic, art, Turkey, local governments.

Academical Disciplines/Fields: Environmental science, international relations, art, political science, social sciences, local governments.

*Bu çalışma, Sibel Çalışkan Ercan, Mehmet Taragay Ayçe ve Harun Demirkaya tarafından 1-3 Kasım 2024 tarihinde gerçekleşen '3. Örgütlerin Yönetimi Uluslararası Kongresi'nde sunulmuş olan 'Türkiye ve Kuzey Kutbu Arasındaki Kardeş Şehir İlişkileri Çerçevesinde Sanat Eğitimi ve Faaliyetleri Aracılığıyla Çevresel Farkındalığın Artırılması: Potansiyel Etkiler Üzerine Bir İnceleme' başlıklı sözlü bildirinin genişletilmiş halidir.

- **Sorumlu Yazar:** Sibel Çalışkan Ercan, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, İstanbul Arel Üniversitesi.
- **Adres:** İstanbul Arel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, TR-34537, Tepekent/Büyükçekmece/İstanbul.
- **E-posta:** sibelcaliskan@arel.edu.tr
- **Çevrimiçi yayın tarihi:** 28.05.2025
- **doi:** 10.17484/yedi.1640035

Geliş tarihi: 14.02.2025/ **Kabul tarihi:** 07.05.2025

1. Giriş

Günümüzde yerel yönetimlerin ve bu yönetimler arasındaki iletişim ağının önemi giderek artmaktadır. Kamu ihtiyaçlarına ve toplumsal düzenin yerelden hareketle kurumsallaşmasına yönelik gelişen yerel yönetim sistemleri, yönetsellik açısından büyük avantajlar sağlamaktadır. Bu yapılar, yerelin ihtiyaçlarına yönelik çalışmalarıyla merkezi yönetim ile yerel arasında önemli bir köprü işlevi görmektedir. Kamu hizmetlerinin halka ulaşmasında kolaylaştırıcı bir rol oynayan yerel yönetimler, günümüzde bu önemini artırmaktadır. Özellikle 19. yüzyıl sonrasında yerel yönetimler alanında artan ilgi, bu yapıların bölgesel önemini küresel ölçekte de belirgin hale getirmiştir. 21. yüzyılın başlarından itibaren ise yerel yönetimlerde yönetişim, yerel ortaklıklar ve kardeş şehir uygulamaları ciddi önem kazanmış ve küreselleşmenin etkisiyle bu uygulamalar yaygınlaşmıştır. Yönetişim, katılımcı ve şeffaf yönetim anlayışını teşvik ederken, yerel ortaklıklar ve kardeş şehir ilişkileri, belediyeler arasındaki bilgi ve deneyim paylaşımını artırarak yerel düzeyde işbirliğini güçlendirmiştir. Hızla değişen küresel koşullar ve artan yerel ihtiyaçlar, belediyelerin kendi başlarına çözüm üretemediği durumlarda bu tür işbirliklerinin ve ortaklıkların zorunluluğunu ortaya koymuştur. Bu bağlamda, kardeş şehir ilişkileri, belediyeler arasında kültürel ve ekonomik bağların kurulmasını sağlayarak, yerel yönetimlerin küresel dinamiklere uyum sağlamalarına katkıda bulunmuştur (Ramasamy ve Cremer, 1998; Zeren ve Aktulun, 2018, s. 1). Bu uluslararasılaşma süreci, küresel gündem ile yerel sorunların örtüşmesi ve sorunların hızlı bir biçimde giderilmesi açısından önemli avantajlar sağlamaktadır. Bu bağlamda gerçekleştirilen çeşitli işbirlikleri, yerel ve uluslararası aktörler arasındaki ilişkinin gelişmesine imkân vermekte ve bu işbirlikleri, küresel sorunlara karşı etkili çözümler üretebilmek için önemli stratejiler olarak öne çıkmaktadır. Bu işbirliklerinden biri olan *kardeş şehir ilişkileri*, kültürel, sosyal ve ekonomik bağların kurulmasının yanı sıra, çevresel sürdürülebilirlik çabalarına da anlamlı katkılar sağlamaktadır.

Kardeş şehir projeleri, şehirler arasında bilgi ve deneyim paylaşımını teşvik ederek, yerel yönetimlerin karşılaştıkları ortak sorunlara yenilikçi çözümler geliştirmelerine olanak tanır. Bu tür işbirlikleri, sadece yerel düzeyde değil, aynı zamanda küresel ölçekte de önemli etkiler yaratabilmektedir. Özellikle Kuzey Kutbu gibi iklim değişikliği ve çevresel bozulma açısından hassas bölgelerde, bu işbirliklerinin rolü büyük önem taşımaktadır. Öyle ki; Kuzey Kutbu'nun eriyen buzulları, dünya genelinde deniz seviyelerinin yükselmesine ve iklimde ani değişikliklere neden olmaktadır. Bu yüzden bölgenin korunması, sadece bölgesel değil, küresel çevresel denge açısından da kritik bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, Kuzey Kutbu ile Türkiye gibi ülkelerdeki yerel yönetim birimleri arasındaki kardeş şehir ilişkileri, çevresel koruma ve sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmak için güçlü bir araç olarak değerlendirilebilir. Ayrıca Türkiye ve Kuzey Kutbu (Nunavut, Nunavik, Nunatsiavut, Nuuk) arasındaki kardeş şehir ilişkileri, çevresel farkındalığın artırılması ve sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşılması açısından sanat eğitimi ve faaliyetleri aracılığıyla daha da güçlendirilebilir. Zira sanat, insanların duygusal ve bilişsel dünyalarına hitap eden güçlü bir araçtır ve bu gücü kullanarak çevresel sorunlara dikkat çekilebilir. Sanat eğitimi ve faaliyetleri, toplumda çevresel farkındalığı artırmanın yanı sıra, insanları çevresel konular hakkında daha derinlemesine düşünmeye sevk edebilir. Bu çerçevede, Türkiye ve Kuzey Kutbu arasındaki kardeş şehir ilişkileri kapsamında gerçekleştirilecek sanat projeleri, hem Türkiye'deki hem de Kuzey Kutbu'ndaki insanların çevreye olan duyarlılıklarını artırıp, çevresel sürdürülebilirlik konularında ortak bir bilinç oluşturabilir.

Bu çalışma, Türkiye ve Kuzey Kutbu (Nunavut, Nunavik, Nunatsiavut, Nuuk) arasında kurulacak kardeş şehir ilişkilerinin ve bu tür ilişkiler aracılığıyla yürütülen sanat eğitimi ve faaliyetlerinin, çevresel farkındalık ve sürdürülebilirlik bağlamında nasıl bir platform sunabileceğini ve katkı sağlayabileceğini ele almaktadır. Belirtmelidir ki; yerel yönetimlerin, sürdürülebilir çevresel politikalar ve uygulamalar geliştirme sürecindeki rolü, bu işbirliklerinin başarısında kilit bir faktördür. Sanatın çeşitli formları, bu süreçte toplumun çevresel konulara duyarlılığını artırmada etkili bir araç olarak kullanılabilir. Mimari, heykel, resim, edebiyat, müzik, tiyatro ve sinema gibi sanatsal etkinlikler, çevresel bilinç oluşturma ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada kritik bir rol oynayabilir. Çalışma, niteliksel analiz yöntemleriyle sanat faaliyetlerinin çevresel farkındalık üzerindeki potansiyel etkilerini inceleyerek, Türkiye ve Kuzey Kutbu arasındaki kardeş şehir ilişkilerinin çevresel sürdürülebilirlik üzerindeki katkılarını daha geniş bir perspektiften değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırma, bu bağlamda, sanatın çeşitli disiplinleri aracılığıyla toplumda nasıl bir ekolojik bilinç oluşturulabileceğini ve bu bilincin yerel yönetim politikalarına nasıl entegre edilebileceğini analiz etmektedir. Özellikle küresel ölçekteki iklim değişikliği gibi çevresel sorunlar karşısında, yerel yönetimlerin uluslararası işbirlikleri ve sanatın birleştirici gücüyle nasıl etkili stratejiler geliştirebileceği, çalışmanın temel sorunsallarından biri olarak öne çıkmaktadır. Bu doğrultuda araştırma, Türkiye ve Kuzey Kutbu'ndaki yerel yönetimlerin çevresel politikalarını inceleyerek, bu politikaların geliştirilmesinde sanatın oynayabileceği rolü tartışmaktadır.

Sanat projelerinin, toplumun geniş kesimlerinde çevresel duyarlılığı artırmada nasıl bir araç olarak kullanılabileceği ve bu projelerin yerel yönetimlerin sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmasında nasıl bir katkı sağlayabileceği değerlendirilecektir. Sonuç olarak, kardeş şehir projelerinin gelecekteki potansiyel etkileri ve sanat yoluyla çevresel farkındalığın artırılması için stratejik öneriler sunulacaktır.

Literatürdeki benzer çalışmalar incelendiğinde, Türkiye-Kuzey Kutbu arasında yerel yönetimlerin çevre konulu sanatsal etkinliklerine yönelik Ayçe ve Sökmen Alaca (2024) tarafından yapılan bir çalışma olduğu görülmektedir. Ancak, çevresel farkındalık ve sürdürülebilirlik açısından somut örneklerle ele alınan bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışma, sanat yoluyla küresel ısınmaya karşı farkındalık yaratma, yerli halkların çevre bilgisi ile sanatın entegrasyonu, ortak çevre eğitimi ve sanat atölyeleri, sanat sergileri aracılığıyla çevresel farkındalık oluşturma, çevresel hikâyelerin sanatsal temsili, kültürel etkileşim ve sanatsal işbirlikleri ile sanat ve çevre bilincini birleştiren alternatif etkinlikler gibi başlıklarla özgün bir yaklaşım sergileyerek literatürdeki mevcut çalışmalardan farklılaşmaktadır.

2. Türkiye'de Kardeş Şehir İlişkileri ve Çevre Temalı Sanatsal Projeler

Kardeş şehir ilişkileri, yerel yönetimlerin uluslararası alanda etkileşim kurmasını sağlayan önemli bir işbirliği modelidir. Bu ilişkiler, şehirler arasında kültürel, sosyal ve ekonomik bağlar kurarak, yerel yönetimlerin küresel dinamiklere uyum sağlamalarına olanak tanır (Ramasamy ve Cremer, 1998). Kardeş şehir kavramı, ilk olarak 20. yüzyılın ortalarında ortaya çıkmış olup, zamanla farklı coğrafyalardaki şehirler arasında köprüler kurarak dünya barışına ve işbirliğine katkıda bulunmayı amaçlamıştır. Günümüzde, bu ilişkiler yalnızca kültürel ve ekonomik işbirlikleriyle sınırlı kalmayıp, çevresel sürdürülebilirlik gibi küresel öneme sahip alanlarda da etkin rol oynamaktadır. Yerel yönetimlerin uluslararasılaşma süreçleri, yönetim anlayışının yaygınlaşmasıyla birlikte, kardeş şehir ilişkilerini daha da önemli hale getirmiştir (Bontenbal ve Lindert, 2009, s. 131). Bu bağlamda, yerel yönetimler, uluslararası işbirlikleri aracılığıyla, çevresel farkındalık yaratma ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada kritik bir rol üstlenmektedir. Kardeş şehir projeleri, özellikle çevre politikaları kapsamında, yerel yönetimlerin deneyim paylaşımı ve ortak çözüm üretme süreçlerine katkı sunarak, çevresel sorunlarla başa çıkmada etkin bir platform sağlamaktadır.

Kardeş şehir ilişkileri kapsamında yürütülen projeler, özellikle çevre temalı sanatsal çalışmalarla da çeşitlenmektedir. Çevre temalı sanatsal projeler, hem kültürel hem de çevresel bilinç oluşturmaya hedefleyen bir araç olarak öne çıkmaktadır. Bu projeler, yerel yönetimlerin çevresel sürdürülebilirlik hedeflerini desteklerken, aynı zamanda sanatın dönüştürücü gücünü kullanarak toplumlarda farkındalık yaratmayı amaçlamaktadır. Örneğin, kardeş şehirler arasında düzenlenen ortak sergiler, çevre temalı heykel çalışmaları ve çevreye duyarlı sanat festivalleri gibi etkinlikler, hem şehirlerarası etkileşimi artırmakta hem de çevre sorunlarına yönelik duyarlılığı pekiştirmektedir. Bu tür projeler, özellikle iklim değişikliği, atık yönetimi ve doğal kaynakların korunması gibi konularda toplumların dikkatini çekmekte ve çözüm odaklı yaklaşımların benimsenmesini sağlamaktadır. Böylelikle kardeş şehir ilişkileri, çevre temalı sanatsal projeler aracılığıyla, yalnızca çevre politikalarının uygulanmasına destek olmakla kalmamakta, aynı zamanda yerel halkların çevre bilincini geliştiren kültürel bir işlev de üstlenmektedir. Bu projeler, yerel yönetimlerin uluslararasılaşma süreçlerine entegre olan çevre politikaları ile sanatı birleştiren yenilikçi yaklaşımlar sunmaktadır.

2.1. Türkiye'de kardeş şehir uygulamaları

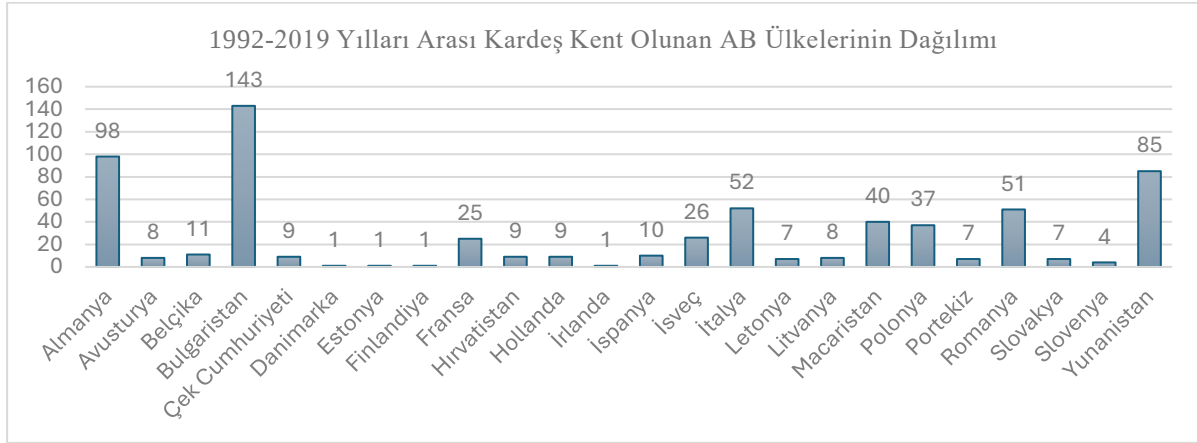
Türkiye'de kardeş şehir uygulamaları, yerel yönetimlerin uluslararası işbirliği ve diplomasi alanındaki rolünü güçlendiren önemli bir strateji olarak öne çıkmaktadır. Bu uygulamalar, Türkiye'deki belediyelerin yurt dışındaki muadil şehirlerle kültürel, sosyal, çevresel ve ekonomik alanlarda karşılıklı fayda sağlayacak ortaklıklar geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Kardeş şehir ilişkileri, aynı zamanda Türkiye'nin uluslararası ilişkilerini yerel düzeyde pekiştirmesi ve dünya çapında barış ve dayanışma kültürünü yaygınlaştırması açısından da önemli bir araçtır. Türkiye'nin ilk kardeş şehir anlaşmaları, İkinci Dünya Savaşı sonrasında oluşan uluslararası dinamikler çerçevesinde şekillenmiştir. Bu bağlamda, Türkiye'nin ilk kardeş şehir girişimi, 1958 yılında ABD'nin Torrance Belediyesi ile Konya Belediyesi arasında kurulmuştur. Ancak, bu ilişki uzun ömürlü olmamış ve günümüze ulaşamamıştır. Savaş sonrası dönemde, Türkiye'nin ABD ile ilişkileri Marshall Yardımları (1948-1951), Kore Savaşı (1950) ve Türkiye'nin NATO'ya katılımı (1951-1952) gibi önemli gelişmelerle şekillenmiştir. Bu dönemde ABD'nin Türkiye'ye askeri yardımlar göndermesi, iki ülke arasında kalıcı bir yakınlaşma sürecini başlatmıştır. Aynı dönemde, Soğuk Savaş'ın etkisiyle ABD, Türkiye'de yoğun bir propaganda faaliyeti yürütmüş ve bu çerçevede Türkiye'nin ilk kardeş şehir anlaşması, dönemin uluslararası politik tercihlerinin ve Türkiye'nin dış politika yöneliminin bir yansıması olarak ortaya çıkmıştır. 1960'ların başlarından itibaren Türkiye'nin Avrupa ülkeleri ile olan

ilişkilerinin gelişmesi ise büyük ölçüde savaş sonrası Avrupa'nın işgücü talebiyle bağlantılı olmuştur. Özellikle 30 Ekim 1961 tarihinde Almanya'nın Bonn kentinde Türkiye ile Almanya arasında imzalanan *İşgücü Alımı Anlaşması* ile 1961 yılı Kasım ayında ilk Türk işçilerinin Düsseldorf'a ulaşması, Türkiye'den Avrupa'ya yönelik işgücü göçünün temelini atmıştır. Bu göç dalgası, Türkiye ile Avrupa ülkeleri arasında ekonomik, politik ve kültürel ilişkilerin güçlenmesine olanak sağlamış ve bu süreçle birlikte Türkiye'nin kardeş şehir bağlantıları 1960'lı yıllardan itibaren yoğun bir şekilde Avrupa ülkelerine yönelmiştir. Bu doğrultuda, Türkiye'nin Avrupa'daki ilk kardeş şehir anlaşması, 1964 yılında İzmir'in Bergama Belediyesi ile Almanya'nın Böblingen Belediyesi arasında imzalanmış ve bu ilişkiler günümüzde de devam etmektedir (Bay ve Çalışkan, 2020, s. 75). 1990 sonrası dönemde, Türkiye'deki belediyelerin kardeş şehir ilişkileri hızla artmıştır. 1964-1991 arasında 47 olan kardeş şehir anlaşması, 1991-2002 yılları arasında 268'e yükselmiştir. Sovyetler Birliği'nin dağılması ve küreselleşmenin etkisi, Türkiye'nin Balkanlar, Kafkasya ve Orta Asya ülkeleriyle ilişkilerini güçlendirmiştir. Ayrıca, Refah Partisi'nin dış politika yönelimi, Türkiye'nin Ortadoğu ülkeleriyle de kardeş şehir anlaşmaları yapmasında etkili olmuştur. Bu dönemde coğrafi mesafenin sınırlayıcı etkisi aşılmış, Türkiye'nin küresel bağlantıları genişlemiştir (Bay ve Çalışkan, 2020, s. 79).

Tablo 1. 1964-1984 yılları arasında Türkiye belediyelerinin kardeş şehir anlaşmaları (Bay ve Çalışkan, 2020, s. 73-92).

Kardeş Şehir Sayısı	Belediye Adı	İl Adı	Kardeş Şehir/Ülke Adı	Protokol Yılı
1	Büyükşehir Bel.	Adana	Priştine/Kosova	1979
3	Büyükşehir Bel.	Ankara	Seul/Güney Kore	1971
			İslamabad/Pakistan	1982
			Kuala Lumpur/Malezya	1984
3	Büyükşehir Bel.	Bursa	Darmstad/Almanya	1971
			Saray Bosna/Bosna Hersek	1972
			Tiffin/ABD	1983
5	Büyükşehir Bel.	İstanbul	Rio De Janeiro/Brezilya	1965
			Şimoneski/Japonya	1972
			Lahor/Pakistan	1975
			Johor Bahru/ Malezya	1983
			Cidde/Suudi Arabistan	1984
1	Büyükşehir Bel.	İzmir	Gazi Mağusa/KKTC	1984
1	Bergama		Böblingen/Almanya	1964
1	Selçuk		Lienz/Avusturya	1973
1	Büyükşehir Bel.	K. Maraş	Aceh/Endonezya	1981
1	Kütahya Bel.	Kütahya	Pecs/Macaristan	1975
1	Yalova Bel.	Yalova	Bonn-Bad Godesberg/Almanya	1969

Tablo 1'de yer alan veriler, 1964-1984 yılları arasında Türkiye'deki belediyelerin uluslararası kardeş şehir ilişkilerinin sınırlı ancak çeşitli bir coğrafi dağılıma sahip olduğunu göstermektedir. Bu dönemde, Türkiye'nin çeşitli büyükşehir belediyeleri, başta Avrupa, Asya ve Amerika olmak üzere farklı kıtalardan şehirlerle kardeş şehir anlaşmaları yapmıştır. Bu anlaşmalar, Türkiye'nin uluslararası arenada artan iş birliği eğilimlerinin erken örnekleri olarak değerlendirilebilir. Tabloda dikkat çeken bir husus, özellikle 1970'li yıllardan itibaren Türkiye'nin Asya ülkeleriyle kardeş şehir ilişkilerini güçlendirmesidir. Örneğin, Ankara'nın Güney Kore ve Pakistan, İstanbul'un ise Japonya ve Pakistan ile olan kardeş şehir anlaşmaları, Türkiye'nin bu dönemde Asya kıtasındaki ülkelerle siyasi ve kültürel bağlarını geliştirmeye yönelik adımlar attığını ortaya koymaktadır. Ayrıca, İstanbul ve İzmir gibi büyükşehirlerin Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkeleriyle olan kardeş şehir anlaşmaları da, Türkiye'nin bu bölgedeki diplomatik ve kültürel ilişkilerini derinleştirme amacını yansıtmaktadır. Coğrafi olarak geniş bir yelpazeyi kapsayan bu anlaşmalar, aynı zamanda Türkiye'nin küresel etkileşim kapasitesinin artmakta olduğunu da işaret etmektedir. Özellikle İstanbul, Ankara ve Bursa gibi büyükşehirlerin farklı kıtalardan şehirlerle kurduğu kardeş şehir ilişkileri, Türkiye'nin uluslararası politik arenada daha aktif bir rol üstlenmeye başladığını göstermektedir. Bu dönemde yapılan anlaşmalar, aynı zamanda Türkiye'nin kültürel, ekonomik ve siyasi çeşitliliğini de yansıtarak, yerel yönetimlerin uluslararası iş birliği kapasitelerini artırdığına işaret etmektedir.

Görsel 1. 1991-2019 Yılları Arası Kardeş Kent Olunan AB Ülkelerinin Dağılımı (Türkiye Belediyeler Birliği, 2021).

Ayrıca Görsel 1’de görüldüğü üzere, 1992-2019 yılları arasında Türkiye’deki belediyeler ile Avrupa Birliği’ne üye ülkeler arasındaki kardeş şehir ilişkileri, Türkiye’nin AB ülkeleriyle olan yerel yönetim düzeyindeki işbirliği ağının genişlemesi ve derinleşmesi açısından önemli bir gösterge sunmaktadır. Türkiye Belediyeler Birliği tarafından sağlanan verilere göre, bu dönemde en fazla kardeş şehir ilişkisi Almanya, Bulgaristan ve Yunanistan ile kurulmuştur. Özellikle Bulgaristan, 143 kardeş şehir ile listenin başında yer almakta, bu durum Türkiye ile Bulgaristan arasında güçlü tarihi ve kültürel bağların devam ettiğini göstermektedir. Almanya ise 98 kardeş şehir ile ikinci sırada yer almakta, bu ilişkiler Türkiye’deki yoğun Alman göçmen nüfusu ve iki ülke arasındaki uzun süreli diplomatik ilişkilerden kaynaklanmaktadır. Yunanistan ise coğrafi ve kültürel yakınlıkların etkisiyle 85 kardeş şehir ile üçüncü sıradadır. Bunun yanı sıra, Polonya (52 kardeş şehir), Romanya (51 kardeş şehir) ve Fransa (25 kardeş şehir) gibi ülkelerle kurulan kardeş şehir ilişkileri de dikkat çekmektedir. Bu ülkelerle olan ilişkiler, özellikle Avrupa Birliği entegrasyon sürecinde Türkiye’nin AB ile yerel yönetim düzeyinde geliştirdiği işbirliği çabalarını yansıtmaktadır. Türkiye’nin AB ülkeleri ile kurduğu bu kardeş şehir ilişkileri, yerel yönetimlerin uluslararası düzeyde işbirliği yapabilme kapasitesini artırmakta ve kültürel değişim programları, ekonomik ortaklıklar gibi alanlarda önemli fırsatlar yaratmaktadır. Yerel düzeyde geliştirilen bu diplomatik ve sosyal ağlar, hem yerel yönetimlerin kurumsal kapasitelerini geliştirme hem de uluslararası barış ve dostluk ilişkilerini pekiştirme açısından stratejik bir öneme sahiptir.

2000’li yıllar ise Türkiye’deki belediyelerin kardeş şehir ilişkilerinde en büyük değişimin yaşandığı dönem olmuştur. İletişim ve ulaşım imkanlarının gelişmesi, Türkiye’nin dünya ile entegrasyonunu hızlandırmıştır. Dönemin mevcut hükümeti tarafından belediyecilikte yapılan reformlar ve 2005 yılında yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Yasası’nın kardeş şehir uygulamalarını içermesi, bu ilişkilerin artışında önemli bir rol oynamıştır. Ayrıca, Türkiye Belediyeler Birliği’nin desteği de bu süreçte etkili olmuştur. 2002 yılına kadar 315 olan kardeş şehir anlaşması, 2002-2016 döneminde 1191’e yükselmiştir. T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının en güncel (2021) verilerine göre Türkiye’de uluslararası belediye işbirlikleri aracılığıyla toplam 1954 kardeş şehir ilişkisi kurulmuştur (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı[ÇSB], 2022). Bu süreçte, kardeş şehir uygulamaları sadece kültürel ve ekonomik işbirlikleri ile sınırlı kalmayıp, çevresel sürdürülebilirlik ve sanatsal işbirlikleri gibi geniş bir yelpazeye yayılmıştır. Bu anlamda Türkiye’deki belediyeler, çevresel farkındalığı artırmak amacıyla çeşitli sanat projeleri geliştirme potansiyeline sahiptir.

2.2. Sanatın çevresel farkındalık yaratmadaki rolü ve Türkiye’de kardeş şehir belediyelere yönelik potansiyel sanat projeleri

1970’lerden itibaren sanat dünyasında sürdürülebilirlik temelli yaklaşımlar artmış ve doğanın sanattaki temsili, toplumsal ve politik dönüşümlerle yeniden şekillenmiştir (Bafra ve Colombo, 2016). Ekolojik sanat kapsamında fotoğraf, video, heykel, performans ve enstalasyon gibi farklı alanlarda çalışan sanatçılar, çevresel sorunları belgeleyerek, atıkları sanat eserine dönüştürerek ya da eleştirel yaklaşımlar geliştirerek toplumsal farkındalık yaratmayı amaçlamaktadır (Günay Yavuz ve Yıldız, 2024, s. 129). Ayrıca sosyal ekoloji, eko-feminizm ve ekolojik restorasyon gibi temalar, çağdaş sanatçıların çevre sorunlarını ele alma biçimlerini çeşitlendirmiştir (Neperud, 1997).

Sanatın çevresel sorunlara dair farkındalık yaratma potansiyeli, özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren belirgin bir şekilde artmıştır. Bu dönemde, geleneksel sergi mekânlarına karşı gelişen eleştirel

tutum ve yükselen çevreci hareketlerin etkisiyle doğayı odağına alan sanat yaklaşımları ortaya çıkmıştır. Arazi sanatı (*land art*), toprak sanatı, yeryüzü sanatı (*earthworks*) ve çevre sanatı (*environmental art*) gibi farklı adlarla anılan bu yeni yönelimler, doğa-insan ilişkisini sanatsal bir dille yeniden düşünmeye davet eden bir paradigma değişimini temsil etmektedir (Antmen, 2010, s. 251-253). Adlandırmalardaki çeşitliliğe rağmen, bu sanat pratiklerinin ortak noktası doğayı hem konu hem de malzeme olarak merkeze almalarıdır. Bu bağlamda sanatçılar yalnızca estetik üretimle sınırlı kalmayarak; çevresel sorunlara dikkat çekmeyi, teknolojik gelişmelerle birlikte geri planda kalan doğa algısını yeniden görünür kılmayı ve toplumsal bilinç düzeyini artırmayı hedeflemektedirler. Dolayısıyla çağdaş sanat, bu süreçte yalnızca bir ifade biçimi değil, aynı zamanda ekolojik farkındalık yaratma ve çevresel sürdürülebilirlik mücadelesinin bir aracı haline gelmiştir. Örneğin, Olafur Eliasson'un iklim değişikliğine dikkat çeken *Ice Watch* (*Buz Nöbeti*) adlı çalışmasında, Grönland'ın başkenti Nuuk'tan getirilen ve toplamda 80 ton ağırlığındaki 12 buzul parçası, 21. BM İklim Değişikliği Taraflar Konferansı (COP21) kapsamında Paris'te Pantheon binasının önüne yerleştirilmiştir (Görsel 2). Kent meydanına bırakılan eriyen buz kütleleri sayesinde bireylerin çevresel değişimle doğrudan temas kurmaları amaçlanmıştır; bu yolla iklim krizine yönelik duyarlılığın artırılması hedeflenmiştir.

Görsel 2. Olafur Eliasson, Buz Nöbeti/ Ice Watch, Pantheon Meydanı, Paris, 2015 (Olafur Eliasson Dijital Arşiv, 2014)

Arazi sanatının önemli temsilcilerinden biri olan Andy Goldsworthy ise doğadaki geçici materyallerle gerçekleştirdiği yapıtlarıyla doğanın döngüsellliğini ve kırılganlığını vurgulamayı amaçlamıştır. Sanatsal üretiminde doğanın sunduğu taş, yaprak, buz gibi malzemeleri kullanarak mevsimler, ışık ve hava koşulları gibi doğal unsurları da sürecin bir parçası haline getirmiştir (Görsel 3). Bu yaklaşımıyla sanatçı doğaya bir müdahalede bulunmaktan ziyade, doğayı gözlemlemeyi ve onunla işbirliği içinde üretmeyi amaçlamıştır (Walker, 2001, s. 12).

Görsel 3. Andy Goldsworthy, Dengeli kayalar, Morecambe Koyu, Lancashire, 1978 (Andy Goldsworthy Digital Catalogue)

Joseph Beuys'un *7000 Oak Trees (7000 Meşe)* projesi ise kamusal alanda doğayla bütünleşen bir çevresel aktivizm örneği olarak değerlendirilebilir. Beuys, Almanya'nın Kassel şehrinde 7000 meşe ağacı dikerek (Görsel 4), kentsel değişimi sorgulayıp doğadaki yenilenmeyi kalıcı bir şekilde yansıtmayı hedeflemiştir (Delibaş, 2008, s. 90-92).

Görsel 4. Joseph Beuys Çukur Kazarken/Ağaç Dikerken, 16 Mart 1982 (AWA Trees, 2019)

Joseph Beuys, Andy Goldsworthy ve Olafur Eliasson'un yanı sıra; Alice Aycock, Christo, Michael Heizer, Nancy Holt, Walter De Maria, Mary Miss, Dennis Oppenheim, Robert Smithson, Michael Singer, Mel Chin, James Turrell, Ana Mendieta, Alan Sonfist, Christian Phillip Müller ve Jan Dibbets gibi pek çok önemli sanatçının da arazi sanatına yön veren nitelikte eserleri bulunmaktadır. Bu tür çalışmalar, kardeş şehir ilişkileri çerçevesinde sanat yoluyla geliştirilecek çevresel projelere ilham verebilecek özelliكتedir. Kardeş şehir ilişkilerinin yalnızca kültürel ve ekonomik düzeyde değil, çevresel farkındalık yaratma açısından da potansiyel taşıdığı düşünüldüğünde; sanatsal müdahalelerin bu ilişkilerde dönüştürücü bir rol üstlenebileceği öne sürülebilir. Arazi sanatı (*land art*) gibi akımların ortak projelere dönüştürülmesi, farklı şehirlerde yaşayan bireylerin çevresel sorunlar karşısında ortak bir bilinç geliştirmesine katkı sunabilir. Bu doğrultuda, gelecekte kardeş şehir uygulamalarının içerisinde sanat temelli çevresel projelerin entegre edilmesi, yerel düzeyde hem ekolojik farkındalığı hem de kültürel etkileşimi artıracaktır.

Sanatın çevresel farkındalık ve sürdürülebilirlik konusundaki etkisi, belediyelerin çevre politikalarına sanat temelli yaklaşımları dahil etmesi için önemli bir zemin hazırlamaktadır. Türkiye'deki belediyeler, sanat etkinlikleri, çevre temalı sergiler ve projelerle çevresel farkındalığı artırmaktadır. Kardeş şehir ilişkileri, çevre bilincini uluslararası düzeyde yaygınlaştırmak için önemli fırsatlar yaratmaktadır. Kardeş şehirler, uluslararası çevre ve sanat festivalleri düzenleyerek çevre temalı sanat eserlerini sergiler. Bu festivaller, sanatçılara eserlerini dünya çapında sergileme imkânı sunar ve resim, heykel, fotoğraf ve dijital sanat gibi çeşitli disiplinlerde çevre sorunlarına dikkat çeker. Sanatın evrensel dili, farklı kültürlerden katılımcılar arasında ortak bir çevresel duyarlılık bilinci oluşturur. Kardeş şehirler arasında düzenlenen sanat atölyeleri, geri dönüşüm malzemeleri ve çevre dostu materyaller kullanarak ortak sanat eserleri üretir ve bu süreçte katılımcılara hem sanatsal hem de ekolojik değerler kazandırır. Belediyeler ve kardeş şehirler, kamuya açık alanlarda çevre bilincini artıracak heykeller veya duvar resimleri gibi kamu sanat eserleri oluşturur. Bu eserler, toplumda çevreye duyarlılığı artırmak amacıyla günlük yaşamda görünür hale gelir. Dijital platformlar üzerinden düzenlenen sanal çevre ve sanat sergileri, farklı şehirlerden sanatçıların çevre temalı eserlerini dünya genelindeki izleyicilerle buluşturur ve çevre bilincini artırırken sanatın erişimini genişletir. Çevre ve sanat temalı sempozyumlar, sanatçıları, çevre uzmanlarını ve akademisyenleri bir araya getirir ve çevre sorunları ile sanatın çevre farkındalığı üzerindeki etkilerini tartışmalarına olanak sağlar. Bu sempozyumlar kapsamında sergilenecek çevre temalı sanat eserleri, etkinliklere estetik ve içerik açısından derinlik kazandırır. Kardeş şehirler, çevre dostu kentsel tasarım ve sanat projeleriyle yeşil alanları artırır ve sürdürülebilir bir kentsel estetik yaratır. Bu projeler, sanatın dönüştürücü gücünü kullanarak hem yerel hem de uluslararası düzeyde çevre bilincinin yaygınlaşmasına katkı sağlar.

Kardeş şehir ilişkileri kapsamında olmasa da, yerel düzeyde belediyelerin kendi inisiyatifleriyle gerçekleştirdiği çevre temalı sanatsal projeler de mevcuttur. Örneğin, Arnavutköy Belediyesi Sanat

Akademisi, geri dönüşüm sanatıyla sıfır atık hedefine katkıda bulunurken, öğrencilerin hem çevreye duyarlılıklarını hem de sanatsal becerilerini geliştirmelerine olanak tanımaktadır (Arnavutköy Belediyesi, 2023). Sarıyer Belediyesi'nin *Kilyos Çevre ve Sanat Günleri* etkinliği ise kum sanatı, geri dönüşümden heykel yapımı gibi çeşitli etkinliklerle çevre bilincini artırmakta ve iklim krizi gibi sorunlara dikkat çekmektedir (Sarıyer Belediyesi, 2022). Mamak Belediyesi, Lalahan Aile Merkezi'nde düzenlediği sergide kursiyerlerin atık malzemelerle ürettikleri eserleri sergileyerek çevre bilincine katkıda bulunurken (Mamak Belediyesi, 2024), Şişli Belediyesi'nin *Ekolojik Çevre Festivali*, atölye çalışmaları ve sergilerle sürdürülebilir yaşam alışkanlıklarını teşvik etmektedir (Şişli Belediyesi, 2024). Bu projeler, sanatın çevre bilinci yaratmadaki dönüştürücü gücünü ortaya koyarken, yerel yönetimlerin bu alandaki çeşitliliğini de göstermektedir.

3. Kardeş Şehir İşbirlikleri ve Sanat Eğitimleri Aracılığıyla Türkiye ve Kuzey Kutbu'nda Çevresel Farkındalığın Artırılması: Potansiyel Projeler ve Olası Etkiler

3.1. Kuzey Kutbu: küresel ekosistemdeki yeri ve önemi

Dünya tarih boyunca çeşitli iklimsel değişimlere tanıklık etmiştir. Son 40.000 yıl içinde sıcak dönemler ile buzul çağları arasında döngüsel bir seyir izlemiştir. Ancak, 1900 yılından itibaren sanayileşme, teknolojik ilerleme ve nüfus artışı gibi faktörlerin etkisiyle karbon salınımı önemli ölçüde artmış; bu durum, özellikle dört mevsimin belirgin olarak yaşandığı orta kuşak ile kuzey yarımkürenin iklim düzeninde bozulmalara yol açmıştır. Yirminci yüzyılın başlarından bu yana, Avrupa ve kutup bölgeleri başta olmak üzere, iklimde ciddi değişiklikler meydana gelmiştir. Bu değişimler, dünya genelindeki ülkeleri iklim değişikliği ile mücadele etme konusunda acil önlemler almaya zorlayacak ölçekte bir ısınma sürecine neden olmuştur. Demir'in gerçekleştirdiği araştırmalar da bu konuda önemli bulgular sunmaktadır:

Yirminci yüzyılın başlangıcından beri, Dünyanın iklimi, Avrupa'da 0.95 C°'lık bir artış göstermekle birlikte ortalama olarak 0.7 C°'lık hızlı bir ısınma yaşamıştır. Söz konusu ısınma, son 1000 yılda yaşanan bütün iklim değişimlerinin çok ötesindedir. Özellikle 1990'lar, bu dönem içerisindeki en sıcak on yıl özelliği taşımaktadır). Çeşitli iklim modellere göre ise, 2100 yılı itibarıyla ortalama küresel yüzey sıcaklığı 1990'lardaki seviyelerinin 1.4 ve 5.8 C° üzerinde olacaktır. Kritik sıcaklık düzeylerindeki değişiklik oranları sanayi öncesi döneme göre küresel ve bölgesel olarak duyarlı ekosistemlerde farklılıklara yol açar. Örneğin, 2,7 C°'lık bir bölgesel artış, Grönland buzul örtüsünün erimesini tetikleyen bir sınır değeri olurken, küresel sıcaklıkta yaklaşık 1 C°'lık artış yaygın mercan beyazlamasına neden olur. İklim etkilerinin, özellikle en yıkıcı olanları, ekstrem olayların sıklığı ya da şiddetindeki artışlar ile bağlantılı olanlardır. 1980'lerde başlayan kutup buzullarının erimesi, 2003 yazında Avrupa'yı etkileyen sıcak hava dalgası, 1990 ve 1997 yıllarında görülen El Nino' nun tropikal bölgelerdeki yıkıcı etkileri buna önemli birer örnek oluşturur (Demir, 2009).

İklim değişikliğinin kalıcı ve zararlı etkilerinin önümüzdeki yıllarda daha da artacağı, yapılan araştırmaların ortaya koyduğu önemli bulgular arasındadır. Kuzey Kutbu bölgesini dahi etkisi altına alan bu iklimsel dönüşüm, ülkemizde de olumsuz sonuçlarını göstermeye başlamıştır (Demir, 2009). Kuzey Kutbu, küresel ekosistemdeki merkezi rolüyle, iklim dinamikleri ve biyolojik çeşitlilik açısından büyük önem taşımaktadır. Bölgedeki deniz buzları, okyanus akıntılarını düzenleyerek küresel iklim sistemine katkı sağlar. Bu buzlar, güneş ışığını yansıtarak ısınma süreçlerini dengeleyip iklim stabilitesine katkıda bulunur. Kuzey Kutbu'ndaki hızlı iklim değişiklikleri, dünya genelindeki iklim desenlerini doğrudan etkileyebilecek bir potansiyele sahiptir. Biyolojik çeşitlilik bakımından da kritik bir alan olan Kuzey Kutbu, kutup ayıları, morslar gibi özgün türlere ev sahipliği yapmaktadır. Ayrıca, planktonlar gibi temel besin zinciri öğeleri, küresel karbon döngüsünde belirleyici bir rol oynar. Ekonomik açıdan, bölgede bulunan doğal kaynaklar, küresel enerji piyasaları için stratejik bir öneme sahiptir. Ancak, bu kaynakların kullanımı çevresel riskler taşımakta ve bölgedeki ekosistemi tehdit etmektedir. Sonuç olarak, Kuzey Kutbu'nun küresel ekosistemdeki yeri ve önemi, çevresel ve ekonomik dinamiklerle iç içe geçmiş bir sorumluluğu işaret etmektedir. Bu bölgenin korunması, küresel sürdürülebilirlik için hayati bir gereklilik arz etmektedir.

3.2. Kardeş şehir ilişkileri bağlamında Türkiye ve Kuzey Kutbu

Kardeş şehirler, hem siyasi hem de ekonomik nedenlerden dolayı toplumsal ilişkilerde belirleyici bir rol oynamaktadır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında, eski düşman ülkeler arasında barışçıl ilişkiler kurma ve uzlaşma sağlama sürecinde kardeş şehir ilişkileri önemli bir diplomatik araç olarak kullanılmıştır. Ekonomik

işbirliği ise, kardeş şehirler arasındaki ticaretin ve yatırımların artırılmasını sağlayarak şehirler arası işlem maliyetlerini düşürmeye yönelik önemli bir unsurdur (Akman ve Akman, 2017). Kuzey Kutbu'nda, özellikle Nunavut, Nunavik ve Nunatsiavut gibi bölgelerde, deniz yoluyla malzeme sevkiyatı yılda yalnızca bir kez yapılabilmektedir. Bu bölgelerdeki halklar, Türk Dışişleri Bakanlığı'ndan bazı Avrupa ülkeleri ve ABD'nin deniz ticaretine yönelik engellemelerinin kaldırılmasını talep etmektedir. İnuit halkı, bu engelleri aşmanın en etkili yolunun, kardeş şehir anlaşmaları aracılığıyla ekonomik işbirliği geliştirmek olduğuna inanmaktadır. Kardeş şehir ilişkilerinin, bu bölgedeki ticaretin ve lojistiğin önündeki engelleri kaldırarak daha sürdürülebilir bir ekonomik yapı oluşturmaya katkı sağlayabileceği öngörülmektedir (Lisa Qiluqqi Koperkualuq, kişisel görüşme, 8 Temmuz 2024).

Türkiye'de belediyelerin halkla ilişkiler bağlamındaki rolü, uzun bir süredir sanat ve tasarım alanlarında önemli bir yer tutmaktadır. Belediyeler, kültürel etkinlikler çerçevesinde sanat galerileri, tiyatrolar, konser salonları ve müzeler gibi yapılarla halkla entegrasyon süreçlerini güçlendirmektedir. Bu tür yapılar, yerel yönetimlerin toplumla daha yakın bir ilişki kurmasında kritik araçlar haline gelmiştir (Bursa Büyükşehir Belediyesi, 2024). Uluslararası düzeyde ise sanat, tasarım, eğitim ve kültürel faaliyetler, toplumlar arasındaki yakınlaşmayı teşvik eden önemli unsurlar olarak öne çıkmaktadır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi de bu anlayışı benimseyerek seksenden fazla şehirle kardeş şehir protokolü imzalayarak küresel ilişkiler ağını güçlendirmiştir. Ancak, Türkiye ile Kuzey Kutup bölgeleri (Grönland, Nunavut, Nunavik ve Nunatsiavut) arasındaki gelişmiş bir resmi ilişki ağı henüz mevcut değildir. Son yıllarda Türkiye'nin kutup araştırmalarına olan ilgisi artmış ve Kuzey ile Güney Kutbu'na yönelik araştırmacılar gönderilmeye başlanmıştır. Sosyal ilişkiler ise şimdilik daha çok akademik düzeyde, konferanslar ve sergiler aracılığıyla şekillenmektedir. Özellikle Kanada'nın kuzeyindeki Nunavut, Nunavik ve Nunatsiavut bölgeleri, yerel yönetimler bağlamında nispeten bağımsız olmakla birlikte, dış ilişkiler ve maden arama faaliyetleri konusunda Kanada hükümetine bağlı kalmaktadır.

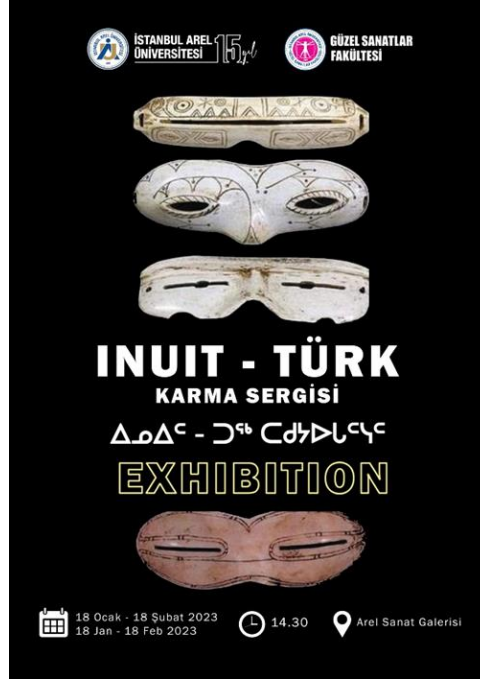
İnuit halkının yaşam koşulları, 1771 yılında Moravyalı misyonerlerin bölgeye gelmesiyle köklü bir değişime uğramıştır. Misyonerlerin uyguladığı asimilasyon politikaları, İnuit kültüründe önemli kayıplara yol açmıştır. Özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında Kanada hükümetinin İnuit halkının yaşam alanlarına müdahaleleri, kültürel asimilasyonu hızlandırmış ve geleneksel yaşam biçimlerinin yerini yerleşik hayata bırakmıştır. Bu dönemde, İnuit ailelerine modern konutlar inşa edilmiş ve bu yerleşim yerleri halkın zorunlu olarak ikamet edeceği alanlar haline gelmiştir. Bu süreç, halkın kültüründe derin değişikliklere neden olmuş ve sağlık, eğitim ile sosyal hizmetler yerleşik yaşamın temel unsurları haline gelmiştir. Ayrıca, devlet destekli sosyal yardımların etkisiyle, bölgenin nüfusunun arttığı gözlemlenmiştir.

Kanada'daki İnuit toplumu, 1971 yılında başlattığı hak mücadelesi ile 1990'da Kanada hükümetiyle bir anlaşma imzalamış, 1992'de ise bölgedeki maden arama hakları Kanada hükümetinde kalmak kaydıyla, İnuit halkına maddi tazminat ödenmesine karar verilmiştir. Ayrıca, İnuit halkına ağaçsız bir toprak parçası verilmiş ve *Nunavut (Bizim Vatanımız)*, *Nunavik (Varılacak Yer)* ve *Nunatsiavut (Bizim Güzel Vatanımız)* olarak adlandırılan bu bölgeler, resmi olarak İnuit yerleşim alanları olarak kabul edilmiştir. Bölgedeki eğitim olanakları ise Kanada'nın diğer bölgelerine kıyasla sınırlıdır. Okul sayısı yetersiz kalmakta olup, Nunavut, Nunavik ve Nunatsiavut gibi bölgelerdeki yükseköğrenim fırsatları daha düşük seviyededir. Kanada hükümeti, son yıllarda eğitim için bazı fonlar ayırsa da, bu destek yine de sınırlı kalmaktadır. St. John's'daki iki üniversite dışında, bölgedeki üniversiteler çevresel araştırmalara odaklanmış projeler yürütmektedir. Ancak, Nunatsiavut'taki belediyeler iletişim projelerine dair yeterli bir çalışma yürütmemektedir. Eğitim gören öğrenciler, genellikle lise sonrası mesleki eğitime yönelmektedir ve yükseköğrenime devam edenler için evrensel düzeyde destek sağlanmakta, ancak bu desteğe erişmek isteyen öğrencilerin üniversitelere başvuru yapmaları gerekmektedir. Bu süreç, öğrencilerin eğitim imkanlarını artırmaya yönelik önemli bir adımdır.

Rigolet şehri, İnuit Topluluk Hükümeti ile iş birliği yaparak üniversitelerle ortak projeler yürütmekte, bu projeler çoğunlukla üniversite araştırma hibeleri ile finanse edilmektedir. Bununla birlikte, bölgede ek gelir kaynaklarının sınırlı olması, projelerin daha geniş bir şekilde geliştirilmesini engellemektedir. Üniversitelerle akademik iş birliği kurarak, bu desteği artırmak amacıyla çeşitli adımlar atılmaktadır (Charlotte Wolfrey, kişisel görüşme, 11. Aralık 2024).

Türkiye, Kuzey Kutup bölgesindeki halklarla kültürel, sanatsal ve ticari işbirlikleri yoluyla bölgeye destek sağlama fırsatını elde edebilir. Kardeş şehirler anlaşmalarının teşvik edilmesi, bu tür işbirliklerinin önünü açacak ve iki taraf arasında güçlü bir bağ kurulmasını sağlayacaktır. 2023 yılı Ocak ayında İstanbul Arel Üniversitesi'nde gerçekleştirilen Türkiye'deki ilk İnuit-Türk Karma Sergisi'ne (Görsel 5), dünyanın farklı bölgelerinden sanatçıların yanı sıra Grönland ile Kuzey Kutbu bölgesinden (Nunavik, Nunavut, Kanada ve Labrador) sanatçılar da katılmıştır. Kutup bölgesinden katılan sanatçılar, serbest konu kapsamında kültürel

kimliklerini ve yaşadıkları coğrafyayı yansıtan eserler sunmuşlardır (Görsel 6, 7, 8, 9). Kardeş şehir anlaşmalarının kurulması ve sanatsal ile kültürel etkinliklerin artması, Kuzey Kutup halklarıyla ilişkilerin gelişmesine önemli katkılar sunacaktır. Bu tür etkileşimler, hem kültürel anlamda hem de ekonomik düzeyde sürdürülebilir bir işbirliğinin temelini atabilecektir.

Görsel 5. İnuit-Türk Karma Sergisi

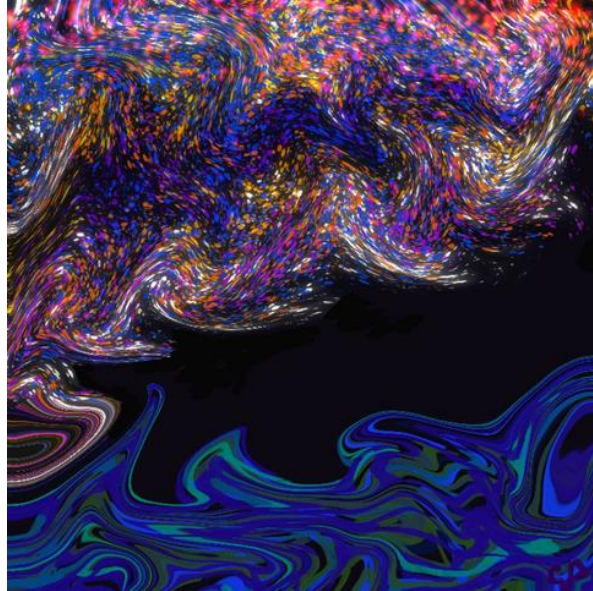
Görsel 6. Gabriel Koperqualuk Yağlı Boya (Nunavik)

Görsel 7. Heidi Nölso Fotoğraf (Grönland) ve Lisa Qiluqqi Koperqualuk Fotoğraf (Nunavik)

Görsel 8. Mark Igloirite Fotoğraf (Nunavut) ve Heather Caroll Baskı (Kanada)

Görsel 9. Ella Elkievicz Yağlı Boya (Kanada)

3.3. Türkiye ile Kuzey Kutbu işbirliğinde potansiyel çevre temalı sanat projeleri ve etkinlikler

3.3.1. İklim değişikliği ve sanat: küresel ısınmaya karşı farkındalık yaratma

Dünya genelinde ve Türkiye'de, iklim değişikliğine dikkat çekmek amacıyla çeşitli sanat etkinlikleri düzenlenmiş olup, küresel ısınma ve iklim değişikliği gibi konular, sanatçılar ve uluslararası katılımcılar tarafından büyük önem verilen meseleler arasındadır. Fosil yakıtların kullanımı, ozon tabakasını incelten gazlar ve teknolojinin ilerlemesiyle birlikte elektronik cihazların yaygınlaşması, iklim koşullarında gözle görülür sıcaklık artışlarına yol açmıştır. Konferanslar ve çalıştaylarda yapılan bilimsel araştırmalar ve deneyler paylaşılırken, sanatsal sergilerde ise görsel efektler ve fotoğraflar kullanılarak iklim değişikliğine dikkat çekilmiştir. Ancak, bu tür sanatsal etkinlikler dünyanın diğer ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de yeterince tekrarlanamamaktadır. Düzenlenen sergiler ve tasarımlar, yalnızca konunun önemine vurgu yapmakla kalmamış, aynı zamanda çeşitli çözüm önerileri de sunmuştur. Türkiye'nin Güney Kutbu'nda yürüttüğü bilimsel araştırmalar, bilim dünyasına önemli katkılar sağlarken, İnuit halkı ile gerçekleştirilecek sosyal çalışmalar, Kuzey Kutbu'na yönelik gerekli bilimsel verilerin toplanmasında kritik bir rol oynayacaktır. Kanada'da her yıl düzenlenen İnuit Gençlik Konseyi'nde çevreye dair konuların gündeme getirilmesinin yanı sıra, konuya ilişkin sergiler de organize edilmeye başlanmıştır (Lisa Qiluqqi Koperqualuk, kişisel görüşme, 8 Temmuz 2024). Türkiye ile Kuzey Kutbu arasında gerçekleştirilebilecek

çevre temalı sanat projeleri ve etkinlikler, iklim değişikliği gibi küresel çevre sorunlarına dikkat çekmek ve toplumsal farkındalık yaratmak adına büyük bir potansiyel taşımaktadır. Bu projeler, hem çevresel verilerin toplanmasında hem de küresel farkındalığın artırılmasında kritik bir rol oynayacak ve sanatın güçlü bir araç olarak kullanılmasını sağlayacaktır. Türkiye'nin bu tür projelere katılımı, Kuzey Kutbu ile bilimsel ve sanatsal işbirliklerini güçlendirebilir, iki bölge arasında kültürel alışverişi teşvik edebilir. Sanat, sadece çevresel sorunları gözler önüne serme amacını taşımamakta, aynı zamanda farklı kültürleri tanıtarak kültürel diplomasi için de önemli bir araç olmaktadır. Türkiye ile Kuzey Kutbu arasında bu tür sanatsal projelerin geliştirilmesi, hem çevresel sorunlar hakkında toplumsal bilinci artıracak hem de kültürel işbirliğini derinleştirecektir.

3.3.2. Yerli halkların çevre bilgisi ve sanatla entegrasyonu

Türkiye ile Kuzey Kutbu arasında çevre temalı sanat projeleri ve etkinlikler geliştirilirken, yerli halkların çevresel bilgisi ve bu bilginin sanatsal projelere entegrasyonu büyük bir önem taşımaktadır. Yerli halkların çevresel bilgisi, binlerce yıllık deneyim ve gözlemlerle şekillenen bir birikimi yansıtır. Bu bilgiler, doğayla sürdürülebilir ilişki kurma, iklim değişikliğine karşı dayanıklılık ve çevresel yönetim stratejileri gibi konularda zengin bir kaynağı temsil eder. Bu bilgilere dayanan sanatsal projeler, hem çevresel sorunların daha derinlemesine anlaşılmasına katkı sağlamakta hem de yerli halkların kültürel değerlerinin ve dünyaya bakışlarının yansıtılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Sanat, bu bilgiyi küresel bir platformda görünür kılmak için etkili bir araç olabilir, zira sanatın evrensel dili, farklı kültürler arasında köprüler kurmayı mümkün kılar. Ayrıca, yerli halkların çevresel bilgisi, Kuzey Kutbu ve Türkiye arasındaki kültürel alışverişin, çevresel farkındalık oluşturma ve sosyal dayanışmanın temel taşlarından biri haline gelebilir. Kültürlerarası iletişimin güçlendirilmesi ve yerli halkların bilgi ve perspektiflerinin sanatsal projelere entegre edilmesi, çevreye duyarlı toplumsal farkındalığın artmasına ve sürdürülebilir çözümler geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

3.3.3. Ortak çevre eğitimi ve sanat atölyeleri

Çevre, tüm canlıların yaşamları boyunca içinde bulundukları, karşılıklı etkileşim ve iletişimde bulundukları fiziki, biyolojik, sosyal, ekonomik ve kültürel unsurlardan oluşan bir bütündür. Diğer bir ifadeyle, organizmaların varlıklarını sürdürdükleri ortam ya da koşulları ifade eder. İnsanlar, yaşamları boyunca çevreleriyle sürekli bir etkileşim halindedirler. İnsanoğlunun etkileşimde bulunduğu bu çevreye dair sorunlar, özellikle teknolojik gelişmelerin hızlanmasıyla, günümüzde tüm toplumları fiziki, biyolojik, sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan ciddi şekilde tehdit etmektedir. Bu bağlamda, daha bilinçli bireylerin ve dolayısıyla daha bilinçli toplumların oluşturulması, gezegenimizin, insanlığın ve çevrenin sağlıklı bir şekilde varlığını sürdürebilmesi açısından büyük önem arz etmektedir. Bu çerçevede sürdürülebilirlik kavramı giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma kavramı, günümüzde çevre koruma komisyonlarının da sıkça başvurduğu bir terim haline gelmiştir ve bu kavram, "bugünün insani ihtiyaçlarının, gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama kapasitelerini tehlikeye atmadan karşılanabilmesi" olarak tanımlanmaktadır (Stuerner, 2014, s. 494). Sürdürülebilirlik kavramı farklı boyutlardan ele alındığında çeşitli yaklaşımlar barındırır da, özünde aynı amaca hizmet eden faaliyetleri temsil etmektedir. Yalım ve Kurban bu hususu şu ifadelerle açıklar:

Ekonomik kalkınma açısından sürdürülebilirliğin sağlanması, dünya kaynaklarının sınırlı olması sebebi ile ekonomik faaliyetler açısından kaynak kullanımında duyarlılığı gerektirmektedir. Sosyal kalkınma açısından sürdürülebilirlik, salt tüketim toplumundan çevreye duyarlı ve bu bilinçle tüketim yapan toplumlara dönüşümü ifade etmektedir. Çevrenin korunması açısından sürdürülebilirlik ise çevre ile etkileşimde çevreyi en doğal halinde tutabilecek davranışlar sergilemek ve insan faaliyetleri sonucu zarar gören veya yok olan ekolojik çevreyi geri kazanım faaliyetlerinde bulunmak olarak tanımlanabilir (Yalım ve Kurban, 2013, s. 84).

Günümüzde insanlığın geleceğini tehdit eden başlıca çevre sorunları arasında çevre kirliliği, hızlı nüfus artışı, erozyon, çölleşme, tarımsal ürün kaybı, tropikal ormanların yok edilmesi, türlerin kitlesel biçimde yok oluşu, tatlı su kaynaklarının azalması, aşırı avlanma, izinsiz maden arama faaliyetleri, özellikle kutup bölgelerinde gerçekleştirilmeye çalışılan madencilik araştırmaları, organik kirleticiler, tarım ilaçlarının insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri, sera gazı salınımı, iklim değişiklikleri, asit yağmurları, ozon tabakasının incilmesi, nükleer kazalar, nükleer atıklar ve enerji krizleri yer almaktadır. Çevre kirliliği, özellikle yoğun nüfuslu mega kentlerde kendini daha fazla göstermektedir. Bu kentlerdeki temel sorunlar arasında hava ve içme suyu kirliliği ile plastik atıkların birikimi başta gelmektedir. Son yıllarda karbon ayak izini minimize etmeye yönelik çalışmalar ve sıfır atık projeleri devreye alınmış olsa da, yoğun nüfus ve her

gün artan kirlilik unsurları nedeniyle bu çabaların sınırlı bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Süregelen çevre sorunlarına dikkat çekmek ve farkındalık yaratmak amacıyla hükümetler, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları çeşitli stratejiler geliştirmektedirler. Bu stratejiler arasında sanatsal etkinlikler, bilimsel faaliyetler ve halkla ilişkiler kapsamında düzenlenen festivaller önemli bir yer tutmaktadır. Bu bağlamda İstanbul'da düzenlenen *Ecofest* isimli festival, çevre bilincini artırmaya yönelik etkinliklerden biri olarak dikkat çekmektedir (Yalın ve Kurban, 2013). Kuzey Kutbu'ndaki sanatçılarla gerçekleştirilen karma sergilerde, sanatçılar ağırlıklı olarak çevre temalı eserler sunmuşlardır. Bu sergiler sayıca sınırlı olmakla birlikte, sanatçılar arasındaki kültürel ve sanatsal etkileşim devam etmektedir.

Türkiye ile Kuzey Kutbu arasındaki işbirliği, ortak çevre eğitimi ve sanat atölyeleri düzenlemek için önemli fırsatlar sunmaktadır. Her iki bölge de çevre sorunları konusunda benzersiz deneyimlere sahip olup, bu deneyimleri sanatsal ve eğitsel projelere dönüştürme potansiyeline sahiptir. Türkiye'nin zengin doğal çeşitliliği ve Kuzey Kutbu'nun iklim değişikliği ile yüzleşen zorlu çevresel koşulları, çevre eğitimi ve sanatı entegre eden ortak projelerde önemli birer kaynak olabilir. Ortak çevre eğitimi ve sanat atölyeleri, her iki bölgenin kültürel ve çevresel bilgilerini bir araya getirerek, katılımcılara çevre bilincini artırma fırsatı sunabilir. Türkiye'nin farklı bölgelerindeki yerli halkların çevreye dair bilgi ve deneyimlerini, Kuzey Kutbu'ndaki yerli halkların geleneksel bilgi ve sanatsal birikimleriyle birleştirerek, katılımcılara sürdürülebilir yaşam biçimlerini anlatan interaktif sanat atölyeleri düzenlenebilir. Örneğin:

- Eko-baskı teknikleri: Doğadan toplanan bitki ve yapraklarla kumaş üzerine baskı yaparak, doğanın korunmasına yönelik mesajlar içeren sanat eserleri üretilebilir.
- İklim günlükleri: Katılımcılar, günlük hayatta gözlemledikleri çevresel değişimleri ve sorunları sanat yoluyla ifade eden kolajlar ve illüstrasyonlar oluşturabilirler.
- Sanat ve teknoloji atölyeleri: Sanat ile dijital teknolojiyi bir araya getiren etkinliklerde, sanal gerçeklik (VR) ve artırılmış gerçeklik (AR) kullanılarak Kuzey Kutbu'nun yok olan buzullarını veya Türkiye'deki çevre sorunlarını deneyimlenebilir hale getiren projeler geliştirilebilir.

Bu atölyelerde, doğa ve çevre temalı eserler üretmek, katılımcıların çevresel sorunlar hakkında düşüncelerini sağlarken, sanat aracılığıyla çevre bilincinin güçlenmesine katkı sunacaktır. Sanat atölyeleri, aynı zamanda eğitimsel bir platform işlevi de görebilir. Bu atölyelerde sanatçıların ve çevrecilerin birlikte çalışarak çevreye duyarlı projeler geliştirmeleri teşvik edilebilir. Türkiye ve Kuzey Kutbu arasında düzenlenecek böyle bir işbirliği, hem bölgesel hem de küresel çevre sorunlarına dair sanatla çözüm odaklı bir yaklaşım ortaya koyar. Örneğin, deniz kirliliği, iklim değişikliği ve biyolojik çeşitlilik kaybı gibi küresel çevre sorunları, bu atölyeler aracılığıyla sanatsal ifadelerle ele alınabilir. Atölye çalışmaları sırasında katılımcılar, sanatı çevreyi koruma ve sürdürülebilirlik amacına hizmet eden bir araç olarak kullanmayı öğrenebilirler.

3.3.4. Sanat sergileri ile çevresel farkındalık

Sanat, insanların duygusal ve entelektüel düzeyde bağ kurabileceği güçlü bir iletişim aracıdır. Kuzey Kutbu'ndaki çevresel zorlukları Türkiye'deki yerel yönetimlere tanıtmak amacıyla, sanat sergileri düzenlenmesi önemli bir alternatif proje olabilir. Bu sergiler, Kuzey Kutbu'nun doğal güzelliklerini ve aynı zamanda çevresel bozulmasını yansıtan eserlerden oluşabilir. Sergilerde, Kuzey Kutbu'nun vahşi yaşamı, iklim değişikliğinin etkileri ve bölgedeki yerli halkların kültürel mirası gibi temalar işlenebilir. Sergiler, her iki bölgenin sanatçıları arasında işbirliği yapılması için bir platform sunar. Türk sanatçıları ve Kuzey Kutbu'ndan sanatçıları birlikte çalışarak, ortak sanat eserleri yaratabilirler. Bu eserler, hem kültürel hem de çevresel temaları birleştirerek katılımcılara derin bir anlam katacaktır. Ayrıca, sergilerde çevre sorunlarına dair bilinçlendirici yazılı ve görsel materyaller sunulabilir, ziyaretçilere çevre bilinci konusunda bilgiler verilebilir. Örneğin, geri dönüştürülebilir malzemelerden heykeller, eriyen buzulların sembolizmini yansıtan enstalasyonlar veya iklim değişikliğinin etkilerini görselleştiren dijital sanat projeleri sergilenebilir. Sergiler, aynı zamanda interaktif alanlar içerebilir; böylece izleyiciler yalnızca pasif gözlemci olarak kalmaz, aynı zamanda çevresel sorunlara yönelik kendi yaratıcılıklarını da ifade etme fırsatı bulurlar.

3.3.5. Çevresel hikâyelerin sanatsal temsili

Kardeş şehir ilişkileri kapsamında düzenlenecek çevre temalı etkinliklerin bir diğer ayağı toplumsal farkındalık projeleri olabilir. Bu bağlamda, Kuzey Kutbu'ndaki çevresel değişimlerin sanatsal bir anlatımla işlendiği kısa filmler veya belgeseller, bu bölgedeki ekosistemin karşı karşıya olduğu tehditleri geniş kitlelere ulaştırma potansiyeli taşımaktadır. Türkiye'nin farklı şehirlerinde gerçekleştirilecek çevre temalı sokak sanatı ve mural projeleri, Kuzey Kutbu ve Türkiye arasındaki bağları görselleştirirken halkın çevresel

farkındalığını artırabilir. Bu eserlerde, eriyen buzullar, yükselen deniz seviyeleri gibi sorunlar sanatsal bir anlatımla resmedilebilir. Ayrıca, çevre temalı tiyatro ve dans performansları düzenlenerek iklim değişikliğinin etkileri dramatik bir dille izleyiciye aktarılabilir; bu tür performanslar, Kuzey Kutbu'ndaki ekosistemin zenginliği ve karşılaştığı tehditleri sahne üzerinden güçlü bir şekilde anlatma imkanını da beraberinde getirmektedir.

3.3.6. Kültürel etkileşim ve sanatsal işbirlikleri

Kardeş şehir ilişkileri çerçevesinde, Kuzey Kutbu'ndan davet edilen sanatçılar ile Türk sanatçılar arasında gerçekleştirilecek iş birlikleri, her iki bölgenin kültürel, sanatsal ve ekolojik kimliklerini yansıtan benzersiz projelerin ortaya çıkmasını mümkün kılabilir. Bu bağlamda, iki tarafın ortak bir sanat dili oluşturması, kültürel çeşitliliği vurgulayan eserlerin üretimini teşvik edebilir. Özellikle çevre temalı mozaik projeler, Kuzey Kutbu'nun iklim değişikliğiyle mücadeledeki deneyimlerini ve Türkiye'nin zengin ekolojik mirasını bir araya getiren güçlü bir sanatsal mesaj taşıyabilir. Örneğin, yerel halkın da dahil olduğu kolektif mozaik çalışmaları, her iki toplumun çevresel sorunlar ve kültürel değerler etrafında birleşmesini sağlayabilir. Bu tür projelerin bir parçası olarak, sanatçılar tarafından düzenlenecek çevre temalı festival ve şenlikler, toplumsal farkındalığı artıran yaratıcı etkinliklere ev sahipliği yapabilir. Festival programları, açık hava sergileri, canlı performanslar, çevre dostu tasarımlarla hazırlanmış enstalasyonlar, atölye çalışmaları ve tematik film gösterimlerini içerebilir. Örneğin, bir festivalin bir bölümü, Kuzey Kutbu'ndaki buzulların erimesine dikkat çeken devasa bir buz heykelin yaratılması ve bu heykelin kontrollü bir şekilde eriyerek doğaya karışmasını simgeleyen bir performans içerebilir. Böyle bir sanat eseri, katılımcılara çevresel değişimin somut bir örneğini görsel ve duygusal bir düzlemde sunarak güçlü bir farkındalık yaratabilir. Ayrıca, bu festivaller ve etkinlikler, Kuzey Kutbu ve Türkiye'deki yerel yönetimler, eğitim kurumları ve sivil toplum kuruluşları arasında uzun vadeli iş birliklerini teşvik edebilir. Örneğin, ortak projeler kapsamında Kuzey Kutbu'ndan gelen sanatçılar, Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde çalıştaylar düzenleyerek sanatın çevresel eğitimdeki rolüne dikkat çekebilir. Bu çalıştaylarda hem çocuklara hem de yetişkinlere çevre dostu malzemeler kullanarak yaratıcı sanat üretimi öğretilirken, aynı zamanda Kuzey Kutbu'nun karşı karşıya olduğu ekolojik zorluklar da tartışmaya açılabilir.

Bunların yanı sıra, kültürel etkileşimlerin daha da derinleşmesi için Kuzey Kutbu ve Türkiye'deki müzeler ve sanat galerileri arasında sergi değişimleri organize edilebilir. Kuzey Kutbu'na özgü geleneksel sanat eserleri ve Türkiye'nin kültürel mirasını yansıtan zanaatların sergilendiği bu etkinlikler, halkların birbirlerinin kültürlerini daha yakından tanımalarını sağlayabilir. Böylelikle, sanat aracılığıyla çevre sorunlarının daha geniş bir kitleye ulaştırılması mümkün olurken, iki toplum arasındaki kültürel bağlar da güçlenir. Sanatsal iş birliği ve kültürel etkileşimler, yalnızca çevre bilincini artırmakla kalmaz; aynı zamanda, toplumların ortak insani değerler çerçevesinde birleşmesine olanak tanır. Bu tür etkinliklerin düzenlenmesi, kardeş şehir ilişkilerinin yalnızca politik veya ekonomik değil, aynı zamanda kültürel ve sanatsal boyutlarını da derinleştirir, bu sayede her iki toplumun sürdürülebilir bir gelecek için ortak bir vizyon geliştirmesine katkıda bulunur.

3.3.7. Sanat ve çevre bilincini birleştiren alternatif etkinlikler

Türkiye ile Kuzey Kutbu arasında kurulacak kardeş şehir ilişkileri doğrultusunda gerçekleştirilebilecek sanat eğitimleri, çevre bilinci ile entegre edilmiş etkinliklerle desteklenebilir. Bu tür etkinlikler, katılımcıların çevreye duyarlı bir tutum geliştirmelerine olanak sağlar. Etkinliklerin bir diğer amacı, katılımcıların çevresel sorunlara karşı duyarlılığını artırmak ve sanat aracılığıyla çözüm önerileri geliştirmektir. Etkinlikler, çevre dostu malzemeler kullanarak yapılan sanat eserlerinin sergilendiği galalar, çevre temalı film gösterimleri, sokak sanatı etkinlikleri ve toplumsal farkındalık yürüyüşleri gibi farklı biçimlerde olabilir. Kuzey Kutbu'nun çevresel sorunları, genellikle görsel sanatlar ve medya aracılığıyla daha güçlü bir şekilde aktarılabilir. Bu etkinlikler, katılımcıları doğrudan etkileyerek onların çevresel sorunlara duyarlı hale gelmesini sağlar. Ayrıca, sanatın etkileyici gücü, toplumların çevreye duyarlı politikaları benimsemesinde önemli bir motivasyon kaynağı olabilir. Etkinlikler sırasında, sanatçıların çevresel sorunlara yönelik eserleri, izleyicilere doğrudan etkileyici bir mesaj verir ve bu tür projelere katılan kişilerin çevreye karşı daha duyarlı olmalarını teşvik eder.

Bunlarla birlikte kardeş şehirler arasındaki kültürel bağları güçlendirmek amacıyla, Kuzey Kutbu'ndan sanatçılar ve çevre aktivistleri Türkiye'ye davet edilebilir. Bu sanatçılar, Türkiye'nin çeşitli şehirlerinde çevresel farkındalık turları düzenleyebilir. Bu turlar, hem sanat eserlerinin sergilendiği hem de çevreye duyarlı eğitimlerin verildiği etkinlikler olabilir. Katılımcılar, Kuzey Kutbu'nun etkileyen çevresel değişikliklere dair somut örnekler ve gerçek yaşam hikâyeleriyle tanışabilirler. Çevresel farkındalık turları, yerel halkı, öğrencileri ve kamu görevlilerini bir araya getirerek çevresel değişimlerin nasıl herkesin yaşamını etkilediğini gösterme fırsatı yaratır. Bu turlar aynı zamanda, yerel yönetimlerin çevre

politikalarıyla ilgili bilgi alışverişini teşvik eder ve Kuzey Kutbu'nun çevresel zorluklarına karşı Türkiye'de daha güçlü bir kamuoyu oluşmasına katkıda bulunur.

4. Sonuç

Bu çalışma, Türkiye ile Kuzey Kutbu arasındaki kardeş şehir ilişkileri çerçevesinde sanat eğitimi ve faaliyetlerinin çevresel farkındalık yaratma potansiyelini derinlemesine incelemektedir. Küresel çevre sorunlarının etkilerinin arttığı günümüzde, bu sorunlarla mücadelede uluslararası işbirliği önemli bir yer tutmaktadır. Bununla birlikte, yerel yönetimlerin ve toplulukların çevresel değişim süreçlerine aktif katılımı, toplumsal dönüşüm için temel bir faktör olarak ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda, kardeş şehir ilişkileri, yalnızca kültürel ve sosyal bağları güçlendirmekle kalmayıp, aynı zamanda çevresel sorunlarla mücadeleye yönelik çok yönlü bir yaklaşım sunmaktadır.

Araştırma bulguları, sanat eğitiminin çevresel farkındalık oluşturma sürecinde güçlü ve dönüştürücü bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Sanat, bireylerin ve toplulukların ekolojik bilincini geliştirmelerine katkı sağlarken, aynı zamanda farklı kültürler arasında anlamlı bir diyalog kurma imkânı sunmaktadır. Bu durum, çevreye dair duyarlılığın sadece bilgi aktarımı yoluyla değil, aynı zamanda aktif bir katılım ve eyleme dönüşme süreçleriyle güçlendirildiğini göstermektedir. Özellikle sanat temelli çalışmalar, katılımcıların çevresel sorunlar hakkında düşünme biçimlerini değiştirerek, onları bu sorunlara karşı daha duyarlı hale getirmektedir. Sanat eğitimi ve etkinlikleri, ekolojik farkındalığın yanı sıra bireylerin çevresel sorunlarla başa çıkma becerilerini de geliştirmektedir.

Türkiye ile Kuzey Kutbu arasında kurulacak bu tür bir işbirliğinin özellikle çevresel değerlerin yüksek olduğu bir coğrafyada, sanat temelli faaliyetlerin sürdürülebilirlik açısından büyük bir potansiyel taşıdığını göstermektedir. Bu işbirlikleri, kültürel etkileşimlerin ötesine geçerek, her iki bölgenin çevresel sorunlarına yönelik ortak çözümler geliştirme fırsatı sunmaktadır. Sanat, insanların çevresel sorunlara bakış açılarını değiştirerek, bu sorunlara yönelik daha etkili ve yaratıcı çözümler üretmelerine olanak tanımaktadır. Ayrıca, sanatın evrensel dili, kültürel sınırları aşarak, farklı coğrafyalarda ortak bir anlayış ve hareket oluşturma potansiyeline sahiptir.

Yerel yönetimler arasındaki kültürel ve sosyal bağlar, çevresel farkındalık eğitiminde önemli bir kaldıraç işlevi görmektedir. Kardeş şehir işbirlikleri, sadece kültürel anlayışları derinleştirmekle kalmayıp, aynı zamanda çevresel bilincin gelişmesine önemli katkılarda bulunmaktadır. Bu bağlamda, yerel yönetimlerin daha aktif ve sistematik bir şekilde sanat eğitimi ve çevresel farkındalık projelerine dahil olmaları, çevresel sorunlarla mücadelede önemli bir stratejik adım olacaktır. Ayrıca, yerel yönetimlerin bu tür projelere öncülük etmesi, toplumların çevresel bilince ulaşmalarını hızlandırabilir ve daha sürdürülebilir bir gelecek için zemin hazırlayabilir.

Sonuç olarak, Türkiye ve Kuzey Kutbu arasındaki kardeş şehir ilişkileri, çevresel sorunlara çözüm üretme noktasında yerel yönetimlerin ve toplulukların aktif katılımını vurgulayan bir model sunmaktadır. Sanat eğitimi ve etkinlikleri, bu süreçte yalnızca toplumsal dönüşüm değil, aynı zamanda ekolojik dönüşüm için de büyük bir potansiyel taşımaktadır. Bu işbirliklerinin daha etkin bir şekilde desteklenmesi ve yaygınlaştırılması gerektiği vurgulanmaktadır. Gelecekte yapılacak daha kapsamlı ve uzun vadeli araştırmalar, sanat eğitimi ve çevresel farkındalık projelerinin toplumsal ve çevresel etkilerini daha ayrıntılı bir şekilde inceleyerek, bu tür çalışmaların etkinliğini artırmaya yönelik stratejiler geliştirilmelidir. Bu sayede, küresel düzeyde çevresel sorunlarla mücadelede daha yenilikçi, etkili ve sürdürülebilir stratejiler üretilebilecektir. Bu tür işbirliklerinin yaygınlaşması, yerel yönetimlerin çevresel liderlik rollerini güçlendirecek ve toplumlar arası dayanışmayı teşvik edecektir.

Kaynakça

- Akman, Ç., ve Akman, E. (2017). Türkiye'de Kardeş Şehir Uygulamalarının Dört Büyükşehir Belediyesi Üzerinden Nitel Bir Analizi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(27), s. 228-254.
- Antmen, A. (2010). Sanatçılardan Yazılar ve Açıklamalarla 20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Arnavutköy Belediyesi (2023). *Çevre Bilinciyle Sanatın Buluştuğu Nokta*. Arnavutköy Belediyesi. <https://www.arnavutkoy.bel.tr/haberler/841/cevre-bilinciyle-sanatin-bulustugu-nokta>

- Ayçe, M.T. ve Sökmen Alaca, A.İ. (2024). Uluslararası düzeyde yerel yönetimlerde iklim ve çevre konularıyla ilgili işbirliğini geliştirmek amacıyla yapılan sanatsal etkinliklerin rolü (Nunavik ve Nuuk Belediyeleri örneği). O. Çınar Kanık, N.A. Kazanç (Ed.), *Teori ve Uygulamada Güzel Sanatlar* (290-315. ss) içinde. İzmir Duvar Yayınları.
- Bafra, Ç., ve Colombo, P. (2016). Yok olmadan. C. Kantarcı (Ed.), *Yok Olmadan Doğa ve Sürdürülebilirlik Üzerine Bir Sergi* (ss. 15-26) içinde. İstanbul Modern Yayınları.
- Bay, A., ve Çalışkan, V. (2020). Türkiye'nin uluslararası kardeş şehir anlaşmalarında tercih faktörleri ve mekânsal dağılışı özellikleri: Politik ve coğrafi etkenler. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 25(43), 73-92.
- Bontenbal, M., ve Lindert, P. V. (2009). Transnational city-to-city cooperation: Issues arising from theory and practice. *Habitat International*, 33(2), 131-133.
- Bursa Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Kültür ve Sanat Hizmetleri*. <https://www.bursa.bel.tr/hizmet-kat/kultur---sanat-17>
- Delibaş, L. (2008). *Kelt kültürü bağlamında Joseph Beuys ve eserleri* (Tez No. 261447) [Yayınlanmış Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Demir, A. (2009). Küresel İklim Değişikliğinin Biyolojik Çeşitlilik ve Ekosistem Kaynakları Üzerine Etkisi. *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 1(2), 37-54.
- Günay Yavuz, U. ve Yıldız, A. S. (2024). Sanat aracılığı ile çevre sorunlarına bakışta güncel yaklaşımlar. *Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*, 32, 125-139. <https://doi.org/10.17484/yedi.1471029>
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi [İBB]. (2024). *Kardeş Şehirler*. <https://frd.ibb.istanbul/kardes-sehirler/>
- Mamak Belediyesi. (2024). *Çevre Dostu Sanat*. Mamak Belediyesi. <https://www.mamak.bel.tr/haber/cevre-dostu-sanat/>
- Neperud, R. W. (1997). Art, ecology and art education: Practices and linkages. *Art Education*, 50(6), 14-20.
- Ramasamy, B., ve Cremer, R. D. (1998). Cities, commerce and culture: The economic role of international sister-city relationships between New Zealand and Asia. *Journal of the Asia Pacific Economy*, 3(3), 446-461.
- Sarıyer Belediyesi. (2022). *Çevre Sanat Günleri*. Sarıyer Belediyesi. <https://sariyer.bel.tr/Icerik/cevre-sanat-gunleri-/1319> (Erişim Tarihi: 03.09.2024).
- Stuermer, M. (2014). Characteristics of digital sustainability, *Proceedings of the 8th international conference on theory and practice of electronic governance* (s. 494-495) içinde.
- Şişli Belediyesi. (2024). *Şişli Belediyesi'nden Ekolojik Çevre Festivali*. Şişli Belediyesi. <https://sisli.bel.tr/haberler/SiSLi-BELEDİYESİNDEN-EKOLOJİK-CEVRE-FESTİVALİ/1113>
- TBB (Türkiye Belediyeler Birliği). (2021). *Kardeş Şehirler İstatistik Verileri*. https://www.tbb.gov.tr/Tr/icerik_statistiki-veriler_282
- TBB (Türkiye Belediyeler Birliği). (2024). *TBB Hakkında*. www.kardessehirler.org.tr/tddb-hakkında
- T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı [ÇŞB]. (2022). *Dokümanlar*. <https://csb.gov.tr/dokumanlar>
- Walker, S. R. (2001). *Teaching Meaning in Artmaking*. Davis Publications: Worcester.
- Yalım, F., ve Kurban, S. (2013). Kentlerde çevre bilincinin oluşturulması sürecinde bir halkla ilişkiler aracı olarak festivallerden yararlanılması: İstanbul Ecofest'e katılanlar üzerine bir araştırma. *Selçuk İletişim Dergisi*, 7(4), 81-93.
- Zeren, H. E., ve Aktulun, E. (2018). Yönetişim çerçevesinde ortaklıklar ve belediyelerin kardeş şehir ilişkileri: Ankara Büyükşehir Belediyesi örneği. *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi*, 5(11), 1-14.